

Resclosa i canal de la fàbrica Rabeia

Balsareny

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector nord-est del terme municipal.
Emplaçament	Des de la fàbrica de la Rabeia seguir el camí fins al pontet. Abans de travessar el riu, prendre el corriol que discorre pel costat de ponent del canal, uns 300 m.
Alçada:	306

Coordenades:

Latitud:	41.88028
Longitud:	1.88641
UTM Est (X):	407602
UTM Nord (Y):	4637083

Classificació

Número de fitxa	08018 - 246
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Obra civil
Estil / època:	Contemporani
Segle	XIX-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Tipus de protecció:	Inexistent
Número inventari	IPA 16279 (Colònia la Rabeia)
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	08018A007000550000DT
Fitxes associades:	

Descripció

Resclosa i canal de la fàbrica o colònia Rabeia que antigament li proporcionava la força motriu i que avui continua en ús com a petita central elèctrica. La resclosa es situa 400 metres aigües amunt de la fàbrica, en un punt on el curs del riu Llobregat s'eixampla. És una resclosa de planta lleugerament el·líptica, d'una amplada d'uns 70 m. Actualment és formigonada i fa un lleuger pendent. Per la riba de ponent desvia les aigües del riu per sota d'una petita caseta de pedra on hi ha les comportes i el sistema que regula el cabal.

El canal, que té una amplada d'uns 8 metres, segueix una trajectòria en paral·lel al riu, passant per diversos trams subterranis. Els laterals de la llera són bastits amb obra de pedra i formigonats. El curs d'aigua entra al recinte fabril pel costat nordest. Antigament hi havia dos salts d'aigua amb dues turbines, ja que durant molt temps la fàbrica va estar dividida en dues empreses diferents. Recentment els dos salts s'han unificat en una sola turbina.

Història

El 1868 els germans Pere i Jaume Soldevila, de Sallent, van comprar una peça de terra del mas Rabeia al seu propietari, Jaume Rabeya, amb la intenció de construir-hi una fàbrica de filats. En les escriptures s'estableixen les condicions entre Rabeya i els industrials Soldevila. Com a curiositat, en Rabeya es reservava el dret a buidar les comunes de la fàbrica cada mes. El 1868 es va sol·licitar la concessió de l'aigua, aprovada el 1869. El 1871 es va signar un conveni entre els dos germans Soldevila per l'ús de la resclosa i ja es preveia que la fàbrica constés de dos edificis units però independents, susceptibles de ser dividits, com així va passar més tard. El 1872 ja s'estava construint la fàbrica i el propietari del mas Rabeia establí un nou terreny als Soldevila (Ferrer, 2011: 508).

La fàbrica va començar a funcionar l'any 1880. En un principi els dos germans Soldevila n'eren copropietaris, però aviat devien sorgir discrepàncies i, efectivament, el 1886 van dividir la fàbrica en dues meitats que van ser independents fins l'any 1973. En Jaume Soldevila es quedà la part nord i el seu germà Pere la part sud. Tradicionalment s'han conegut com ca l'Ill i cal Ton en referència als respectius directors que hi van exercir durant anys: Ramon Ill i Anton Payerols. Més endavant, a partir de 1919, ca l'Ill va passar al fill de Jaume Soldevila, i l'empresa va adoptar com a raó social el nom de l'hereu: Álvaro Soldevila S.A. Les dues empreses tenien sengles màquines de vapor amb les seves corresponents xemeneies per tal de complementar la força hidràulica.

Els anys de la postguerra, a la dècada de 1940, la resclosa havia sofert importants desperfectes a causa d'una riuada i es va haver de reparar. Els treballs els va realitzar l'empresa Orriols i van durar força temps. Es van engruixir les parets de la presa amb formigó i es construí de nou la caseta de les comportes, eixamplant-ne les obertures per facilitar l'entrada de l'aigua.

A finals de la dècada de 1970 el sector tèxtil passava per una forta crisi. El nombre de treballadors a la fàbrica era de 74, quan n'havia arribat a tenir 130. El 1981 s'aconseguí que l'Institut Nacional d'Indústria (INI) es fes càrrec de l'empresa, juntament amb la resta de factories de Gossypium. Mitjançant un pla de reconversió l'Estat invertí 205 milions a la Rabeia, que van servir per donar un impuls momentani a la fàbrica. L'any 1986 l'empresa es va tornar a privatitzar i passà novament a Gossypium, que degut a la

problemàtica del moment va haver de fer suspensió de pagaments. El 13 de març de 1993 la fàbrica de la Rabeia va deixar de produir.

Els anys posteriors al tancament el nucli de la Rabeia ha viscut un procés de despoblació. Només segueixen habitades les cases escampades de l'exterior. Des de 1994 s'hi ha tornat a instal·lar una empresa. El salt d'aigua continua sent explotat per generar electricitat.

Bibliografia

CARRETÉ PARERA, Ramon; BENÉITEZ, Vicenç (2002). *Balsareny: història en imatges (1897-1975)*. Col·lecció Fotografia històrica, 12. Angle Editorial; Centre d'Estudis del Bages, Manresa, p. 19, 107, 111.

CARRETÉ PARERA, Ramon (2010). *Noms de lloc, de casa i de persona de Balsareny*. Institut Cartogràfic de Catalunya, Barcelona, p. 115, 142-143.

FERRER, Llorenç; PIÑERO, Jordi; SERRA, Rosa (1997). *El Llobregat, nervi de Catalunya*. Angle Editorial; Centre d'Estudis del Bages, Manresa, p. 128.

FERRER ALÒS, Llorenç (2011). *Sociologia de la industrialització. De la seda al cotó a la Catalunya central (segles XVIII-XIX)*. Barcelona, Fundació Noguera (Estudis, 58); Pagès Editors, Lleida, p. 508.

FORASTÉ ROCA, Josep (1994). *Història de la Rabeia i de Sant Esteve*. Cercle Cultural de Balsareny, Ajuntament de Balsareny.

SERRA SALA, Joan. M. (1988). "Balsareny", *Història del Bages*, vol. 1. Parcir Edicions Selectes, Manresa, p. 144.

SERRA SALA, Joan M.; CARRETÉ PARERA, Ramon (2005). *Balsareny, ahir i avui*. Ajuntament de Balsareny, p. 100-102.

